

Obchodní právo

Pojem, prameny, definice základních
pojmu

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Doc. Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

Mgr. Michael Münster

přednáška

Pojem obchodního práva

- Teoretické východisko:
 - Vzniká jako právo profesionálů („obchodníků“)
- Obchodní právo je soubor zvláštních právních norem, které obsahují
 - postavení podnikatelů,
 - podmínky, za kterých mohou podnikatelskou činnost vykonávat,
 - zvláštnosti závazkových vztahů, do kterých vstupují,
 - a některé další vztahy, které s podnikáním souvisejí.

Systematické zařazení v právním řádu

- Součást **soukromého práva**
 - Široká smluvní volnost
 - Časté používání dispozitivních norem
 - Rovné postavení subjektů

Vztah k jiným odvětvím práva

- Obchodní právo má blízký vztah k
 - Správnímu právu (živnostenské právo)
 - Finančnímu právu (daňové právo)
 - Trestnímu právu (hospodářská trestná činnost)
 - Právu mezinárodního obchodu

Historický vývoj obchodního práva

- 1811 Všeobecný zákoník občanský (ABGB)
- 1863 Všeobecný obchodní zákoník (AHGB)
- 1918 recepce práva
- 1950 Občanský zákoník (zrušení ABGB, AHGB)
- 1964
 - občanský zákoník (**platný do 31.12.2013**)
 - hospodářský zákoník
 - zákon mezinárodního obchodu

Historický vývoj obchodního práva

- 1990
 - novela hospodářského zákoníku
 - zákon o akciových společnostech
 - zákon o soukromém podnikání občanů
- 1991
 - Obchodní zákoník (**platný do 31.12.2013**)
 - Živnostenský zákon (dosud platný)
 - Zákon o ochraně hospodářské soutěže (nahrazen novým v roce 2001)
- 1996–2003 Harmonizace českého obchodního práva s komunitárním právem EU
- 2004 Zákon o Evropské společnosti

Rekodifikace soukromého práva v ČR

- Od 1.1.2014 nabyla účinnost rekodifikace soukromého práva
 - Občanský zákoník jako kodex soukromého práva
 - Proces komercializace občanského práva
 - Odstranění duplicit

Základní prameny ObchP

- **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**
- **Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích**
- **Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání**
- **Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob**

Další prameny obchodního práva

- zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém
 - zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku ve znění pozdějších předpisů,
 - zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže ve znění pozdějších předpisů,
 - zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu ve znění pozdějších předpisů,
 - zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách ve znění pozdějších předpisů,
 - zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování ve znění pozdějších předpisů,
 - zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev,
 - zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí a o změně některých dalších zákonů.
-
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a
 - zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ve znění pozdějších předpisů.

Mezinárodní prameny obchodního práva v ČR

- Mezinárodní smlouvy závazné pro ČR
 - Např. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, Úmluvu o mezinárodní železniční přepravě (COTIF), Úmluvu o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR) a Úmluvu o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě.
- Nařízení Rady a Komise ES
- Směrnice Rady a Komise ES

Podnikání (§420 odst. 1 ObčZ)

- jde o **činnost**, která splňuje následující atributy:
 - **samostatně**
 - **na vlastní účet a na vlastní odpovědnost**
 - **výdělečně**
 - **živnostenským nebo obdobným způsobem**
 - **se záměrem činit tak soustavně**
 - **za účelem dosažení zisku**

Otázka

- Pokud soused prodá susedovi kolo s tím, že nákupní cena je menší, než cena prodejní, jde o podnikání?

Podnikatel

- Pod pojmem podnikatel se označují různé subjekty obchodního práva
 - fyzické osoby (individuální podnikání)
 - právnícké osoby (společné podnikání)
- Právní osobnost
- Svéprávnost

Podnikatel

- Za **podnikatele** je dle ObčZ považována **každá osoba, která provozuje podnikatelskou činnost**, tj. vykonává výše uvedenou činnosti splňující veškeré její atributy.
 - Nevyvratitelná domněnka: **osoby zapsané v obchodním rejstříku**
 - Vyvratitelná domněnka: podnikatelem je osoba, která je **držitelem živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění**.
- Rozšíření definice za účelem ochrany spotřebitelů:
 - osoba, která **uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností**
 - osoba, který uzavírá **smlouvy při samostatném výkonu svého povolání** (tzv. svobodná povolání),
 - osoba, která **jedná jménem nebo na účet podnikatele** (komisionáři, zprostředkovatelé).

Identifikace podnikatele

- K odlišení podnikatelů slouží zejm.
 - obchodní firma, jméno a příjmení nebo název
 - sídlo, bydliště (místo podnikání)
 - identifikační číslo
- Povinnost uvádět na obchodních listinách
 - Jméno a sídlo
 - pokud není zapsán v obchodním rejstříku, musí uvést údaj o zápisu do jiné evidence
- Identifikační údaje je nutno uvádět i na www stránkách
 - Platí pro a.s. – musí mít webové stránky!
 - Pokud si webové stránky zařídí s.r.o. musí uvádět tyto údaje také

Obchodní firma

- Nejde o subjekt práva - pojem je nutno odlišit od „obchodní společnosti“
- obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku
 - => **nezapsaný subjekt nemá firmu a**
 - jde-li o FO jedná pod svým jménem a příjmením
 - jde-li o PO jedná pod svým názvem
- Firmu FO tvoří
 - zpravidla jméno a příjmení, ale je možné také jméno smyšlené (vždy však nutné rozpoznat že nejde právnickou osobu) !
- Firmu PO tvoří
 - vždy její název, vždy také dodatek (právní forma)
- Firma musí být **nezaměnitelná, neklamavá**
- Podnikatel má povinnost jednat výhradně pod svou obchodní firmou

Obchodní firma (příklady)

- Osobní
 - FO
 - Josef Novák nebo Pepík Nováků nebo Pepa z Depa
 - Je možné doplnit dodatkem - fakultativní
 - PO: Novák a Sovák, s.r.o.
 - Obligatorní dodatek je forma PO (např. s.r.o.)
- Věcná
 - Stavbabytu, a.s.
 - Truhlář Honza
- Fantazijní
 - Matrix, a.s.

Sídlo podnikatele

- Sídlem podnikatele je **adresa zapsaná ve veřejném rejstříku**
- **U právnické osoby**
 - sídlo se určuje při sepisování zakladatelského dokumentu (stačí pouze název obce)
 - Nenaruší-li to klid a pořádek v domě, může být sídlo i v bytě
- **U fyzické osoby**
 - Adresu je možno nalézt zejm. v živnostenském rejstříku
 - Pokud není v žádném veřejném rejstříku zapsána, je jejím sídlem místo, kde má hlavní obchodní závod, popřípadě kde má bydliště.

Skutečné sídlo

- liší-li se skutečné sídlo PO od evidovaného sídla, každý se může dovolat skutečného sídla
- Účel: ochranu osob, které jednají s důvěrou, že sídlo se nachází tam, kde skutečně, fakticky právnická osoba sídlí

Závod

- **Definice**: Obchodní závod je **organizovaný soubor jmění**, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.
- Závod je **věc hromadná** – tj. 1 funkční celek
 - Závod je objektem právního vztahu nikoliv subjektem (podnikatelem) !!!
 - **Závod je ve vlastnictví podnikatele**
- Nakládání se závodem
 - Lze převést na jiného podnikatele (kupní smlouva)
 - Může být předmětem zástavního práva
 - Lze propachtovat (pacht závodu)

Pacht závodu

- Pachtýř je povinen užívat i požívat závod způsobem a v rozsahu, v jakém je toho třeba k **řádnému provozování závodu**.
- **Předmět činnosti provozované v závodu lze změnit, jen pokud to bylo výslovně ujednáno.**
- Pachtýř se stává **věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů**, které s provozem závodu souvisejí (u dluhů pouze za předpokladu, že o nich věděl nebo jejich existenci musel rozumně předpokládat).
- Propachtovatel **ručí za splnění závazků**, jejichž přechod nebyl odsouhlasen věřitelem.

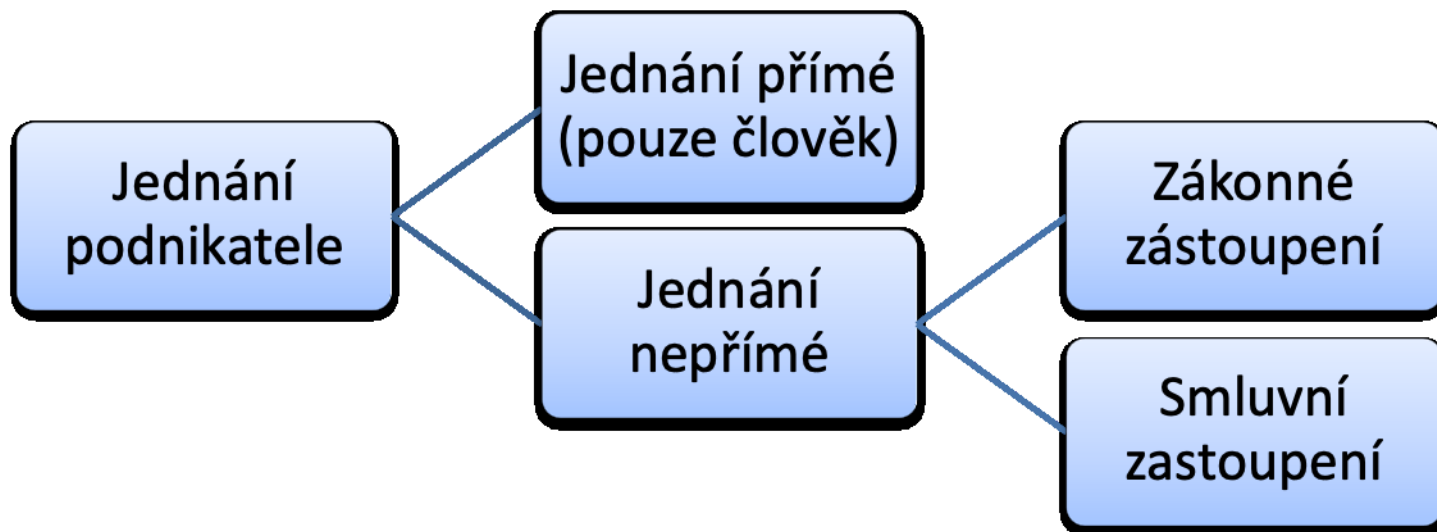
Co tvoří závod

- Obchodní závod tvoří vše, co podnikateli v souvislosti s jeho podnikáním patří:
 - **Věci hmotné** – movité / nemovité
 - **Věci nehmotné** - práva duševního vlastnictví včetně závazků

Pobočka

- Pobočka = **část závodu**, která vykazuje hospodářskou a funkční **samostatnost** a o které **podnikatel rozhodl**, že bude pobočkou
- Pokud pobočku nechá podnikatel zapsat do OR, jde o **odštěpný závod**
 - Zvláštnost: vedoucí odštěpného závodu je oprávněn zastupovat podnikatele ve všech záležitostech týkajících se odštěpného závodu

Jednání podnikatele

Jednání podnikatele nepřímé

- **smluvní** – např. na základě plné moci
- **zákonné** zastoupení vzniká:
 - Členům statutárního orgánu
 - Vedoucímu odštěpného závodu
 - Osobě, která byla při provozu obchodního závodu pověřena určitou činností
 - Osobě, která jednala bez pověření v provozovně podnikatele

Jednání členů statutárních orgánů

- Kdo je statutárním orgánem u jednotlivých obchodní společností a u družstva stanoví přímo ZOK:
 - veřejná obchodní společnost – každý společník,
 - komanditní společnost – všichni komplementáři,
 - společnost s ručením omezeným – každý jednatel,
 - akciová společnost – představenstvo,
 - družstvo – představenstvo
- !! vnitřní omezení oprávnění statutárního orgánu jednat (např. valnou hromadou) nemají vliv na platnost smlouvy vůči třetím osobám

Kolektivní statutární orgán

- Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří **kolektivní statutární orgán**.
- Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak každý člen **samostatně**.

Vedoucí odštěpného závodu

- Vedoucí odštěpného závodu je oprávněn zastupovat podnikatele **ve všech záležitostech týkajících se odštěpného závodu** ode dne, ke kterému byl jako vedoucí odštěpného závodu **zapsán** do obchodního rejstříku.

Osoba pověřena určitou činností při provozu závodu

- Pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti **obvykle dochází**.
 - zaměstnanci určení na danou pracovní pozici
 - „dočasný záskok“
- Rozsah je dán „obyklostí“ jednání spojeného s danou pozicí
 - Překročí-li zástupce podnikatele zástupčí oprávnění, podnikatele právní jednání zavazuje.

Nepřikázané jednání

- Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna.
 - Viz např. Vrchní prchni

Smluvní zastoupení

Prokura

- Zvláštní případ smluvního zastoupení
- Udělit ji mohou pouze podnikatelé zapsaní v OR
- Zapisuje se do OR – deklaratorní účinek
- Lze udělit **pouze fyzické osobě** nebo více fyzickým osobám (nikoliv PO)
 - Je-li prokura udělena několika osobám, zastupuje každá z nich podnikatele **samostatně**, ledaže je při udělení prokury určeno něco jiného.
- Prokurista používá dodatek
 - „jako prokurista“
 - „per prokura“
 - „ppa“
 - „p.p.“

Oprávnění prokuristy

- oprávněn činit všechny právní úkony k nimž dochází při provozu podniku
 - Omezení vnitřními pokyny nemá účinky vůči 3.os
 - Omezení ze zákona: prokurista nemůže zcizovat (prodávat) a zatěžovat nemovitosti - ledaže by byla prokura výslovně rozšířena i na ně
 - Omezení podnikatelem: prokuru lze omezit i pro určitou pobočku (příp. pro určitý závod, má-li jich podnikatel více

Prokura

Vznik / zánik

- Vznik prokury
 - **udělením zmocnění** podnikatelem (např. pověřovací listina, zápis z valné hromady) a jeho přijetí prokuristou
- Zánik prokury
 - Odstoupení prokuristy
 - **Odvolání prokury**
 - Smrtí prokuristy
 - Zánikem PO podnikatele